

Restaurering av glofladan vid Sundsviken

Länsstyrelsen Västerbotten | 010 – 225 40 00 | vasterbotten@lansstyrelsen.se

Kust | Umeå kommun | Havsområdesnummer 25042

Bilder (Metria): Bilden till vänster är tagen mellan 1955–1967 och bilden till höger är tagen inom de närmaste åren. En vägbank/damm har byggts mellan den inre viken och yttre viken (Sundsviken) någon gång efter 60-talet.

Projektområde

Kusten i Västerbotten är bland de mest exploaterade i hela Sverige. Flera kustnära vatten i Umeå kommun är idag påverkade av människan bland annat genom bebyggelse, dikningar, fellägda vägtrummor, dammar, vägbankar och utsläpp av gödande ämnen. Detta ställer till problem bland annat för fisken, som lever i havet, men som vandrar upp till kustnära sötvatten för lek.

Projektområdet ligger precis sydväst om Norrbyn i Umeå kommun i en vik som heter Sundsviken. Tidigare var Sundsvikens östra sida kopplat till en avsnörd vik som idag borde vara en gloflada. En gloflada är en avsnörd vik, där vattenutbytet med havet är begränsad men fortfarande sker. Idag är dock denna vik totalt isolerad från havet med en ca två meter hög vägbank. Det finns ingen passage för fisken eller andra vattenorganismer utan den avsnörda viken är i princip förvandlat till en sjö utan utlopp. Vid vägbanken finns en anordning som gissningsvis är för reglering av vattennivån inne i den dämnda viken.

För att återskapa förbindelsen med havet och möjliggöra fiskvandring och fisklek i den dämnda viken, skulle vägbanken kunna rivas och en bro eller en väg med en stor halvtrumma byggas istället. Den dämnda vikens utlopp skulle kunna trösklas så att vattennivån inne i den avsnörda viken inte skulle sjunka mer en nödvändigt för att möjliggöra fiskvandringen.

Länsstyrelserna

Orsak till åtgärder

Kustområden är under ett hårt exploateringsstryck och speciellt hotade är varmvattenfiskarnas lek- och uppväxtmiljöer. De mest avsnörda typerna av flador kallas till gloflador och glon. Dessa vikar är fortfarande i kontakt med havet men är så pass avsnörda att vattnet i dem värms upp snabbt på våren. Detta gör dem till ypperliga lek- och uppväxtmiljöer för varmvattenfiskar såsom abborre och gädda. I Sundsviken stoppar vägbanken all fiskvandring in till den dämnda viken och därmed finns det ingen möjlighet för fisken att ytnyttja denna gloflada som lek- och uppväxtmiljö. För att återskapa förbindelsen mellan havet och den dämnda viken kan vägbanken och dess anordningarna rivas. Vägen till stugorna kan ersättas med en bro eller en ny väg med en stor halvtrumma. Utloppet från den dämnda viken kan trösklas så att fisken kan vandra upp till viken och så att vattennivån inne i viken hålls på en bra höjd.

Bild: Bilderna visar hur vägbanken förhindrar fisk från att vandra till glofladan. Den lilla trumman (30 cm i diameter) finns på ca 1 meters höjd från havsvattennivån.

Vad vi vill förbättra

Målsättningen med åtgärderna är att återställa området närmare det naturliga och förbättra vandringsmöjligheter för varmvattenfiskar som på våren vandrar upp från havet till gloflador, glon och kustnära sötvatten för att leka. Åtgärderna förväntas på det sättet förbättra lekmöjligheter vilket i det långa loppet skulle bidra till starkare fiskpopulationer i havet.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Vägbanken/dammen är gjort av stora block och finare material. Det finns även någon slags betongmunk på vägen och man kan höra hur vattnet rinner inne i munken. Vägbanken är dock inte helt tät. Vattnet rinner ut från den inre viken till Sundsviken via munken och kommer ut mellan blocken från små håligheter. En juridisk utredning behövs för att veta om det finns vattendomar som behöver upphävas.

Berörda i området ska kontaktas och intervjuas om de vet varför man valde att dämna viken. För att inte riskera påverka Sundsviken och det yttre havsområdet negativt av en eventuell utrivning av vägbanken kommer inventeringar genomföras för att veta vad är sjöns status. Detta kan göras bland annat genom kartering av undervattensväxter, fiske och provtagning av näringsämnen. Därefter behöver det tas fram en detaljerad åtgärdsplan för utrivning av vägbanken.

Aktiviteterna:

- Aktivitet 1. Juridisk utredning (finns det vattendomar på vägbanken, varför finns det reglering?)
- Aktivitet 2. Dialog och förankring med sakägare (markägare, stugägare, kommunen)
- Aktivitet 3. Provfiske, provtagning av näringsämnen och andra mätningar
- Aktivitet 4. Projektering (Framtagande av en detaljerad åtgärdsplan för restaurering, inklusive MKB och TB ifall det finns vattendomar)
- Aktivitet 5. Sökande av nödvändiga tillstånd
- Aktivitet 6. Fysisk åtgärd nr 1: Riva dammen
- Aktivitet 7. Fysisk åtgärd nr 2: Tröskla mellan Sundsviken och den avsnörda viken
- Aktivitet 8. Fysisk åtgärd nr 3: Bygga bro eller en väg med en stor halvtrumma
- Aktivitet 9. Uppföljning

Planerad uppföljning

Efter utförda åtgärder kommer objektet besiktas och provfiske ska utföras för att säkerställa att åtgärderna haft rätt effekt. I framtiden kommer uppföljning fortsättas i mån av finansiering.

I samverkan med

Projektet kommer ske i samverkan med Umeå kommun och berörda fastighetsägare.

Länkar

- Saarinen, A. (2019). Restaurering av grunda kustmiljöer i Kvarken – Erfarenheter, metoder och framtida åtgärder med fokus på flador. Delrapport inom Interreg Botnia Atlantica projekt Kvarken Flada. s. 57.

<http://files.builder.missite.com/a5/0f/a50f18ad-8a7b-4a6d-ae29-09b76a58330d.pdf>

- Donadi, S., Bergström, L., Berglund, J. M. B., Anette, B., Mikkola, R., Saarinen, A., & Bergström, U. (2020). Perch and pike recruitment in coastal bays limited by stickleback predation and environmental forcing. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*, 246, 107052.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272771420307836>

- Saarinen, A., Veneranta L., Berglund J., Bergström, U., Donadi, S., Bäck, A. & Långnabba A. (2021). Fiskyngelproduktion i grunda avsnörda havsvikar – Metoder och resultat från projektet Kvarken Flada. Delrapport inom Kvarken Flada projektet. 153 s

<http://files.builder.missite.com/c0/fb/c0fbc5aa-bb1a-4b37-9e94-e27e949f7f70.pdf>

- Pursiainen, A., Veneranta, L., Kuningas, S., Saarinen, A., & Kallasvuo, M. (2021). The more sheltered, the better—Coastal bays and lagoons are important reproduction habitats for pike in the northern Baltic Sea. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*, 107477.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272771421003292>